

Sygn. akt II UK 546/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 listopada 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda (przewodniczący)
SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)
SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z wniosku W. Sp. z o.o. z siedzibą w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w W.
z udziałem zainteresowanego G. M.
o wydanie zaświadczenia w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 29 listopada 2016 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 19 marca 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. oddala skargę;**
- 2. zasądza od W. Sp. z o.o. z siedzibą w W. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 27 marca 2013 r. Sąd Okręgowy w W. oddalił odwołanie W. Sp. z o.o. z siedzibą w W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. z dnia 7 sierpnia 2012 r. odmawiającej wydania wnioskodawcy zaświadczenia dotyczącego ustawodawstwa właściwego potwierdzającego, że zainteresowany G. M. w okresie wykonywania pracy na terytorium Francji w okresie od 12 marca 2012 r. do 13 maja 2012 r. podlega polskiemu ustawodawstwu.

W wyniku apelacji wnioskodawcy Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 9 października 2013 r. zmienił powyższy wyrok i nakazał wydanie przedmiotowego zaświadczenia.

Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 16 grudnia 2014 r., w sprawie II UK 95/14, uchylił powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 19 marca 2015 r. oddalił apelację wnioskodawcy.

W motywach rozstrzygnięcia stwierdził, że sprawie ustalono, że płatnik W. Sp. z o.o. w. spornym okresie osiągała na terenie Polski obrót zaledwie w wysokości 12-18%. Dodatkowo istniała także znaczna dysproporcja w zakresie liczby osób zatrudnionych w kraju i pracujących za granicą i realizowanych kontraktów w Polsce i za granicą. Sąd drugiej instancji wskazał także, że z ustaleń Sądu pierwszej instancji wynika też, że płatnik prowadzi działalność gospodarczą w zakresie pośrednictwa pracy i zajmuje się głównie delegacją pracowników do pracy za granicą, bo współpracuje z przedsiębiorstwami we Francji. Działalność Spółki na terenie Polski ogranicza się w zasadzie tylko do zarządzenia wewnętrznego i prowadzenia czynności administracyjnych. Zainteresowany był w istocie pracownikiem pracodawcy francuskiego i na jego rzecz świadczył pracę. Natomiast zainteresowany nie wykonywał bezpośrednio pracy na rzecz W. Sp. z o.o. i dlatego nie można w tym wypadku stwierdzić, aby pomiędzy stroną odwołującą się a zainteresowanym istniała bezpośrednia więź, albowiem Spółka przez okres delegowania tego pracownika do Francji nie miała wpływu ani na przebieg, ani na warunki jego zatrudnienia. Z kolei fakt, że administracja Spółki, kadry, księgowość i marketing prowadzone są w Polsce, gdzie odbywa się również cały proces

rekrutacyjny i wydawane są dokumenty związane z pracą, nie upoważnia do przyjęcia, że W. Sp. z o.o. prowadzi w kraju znaczną część działalności. Decydujące znaczenie ma bowiem generowanie co najmniej 25% obrotu w miejscu, gdzie znajduje się siedziba przedsiębiorstwa delegującego. Jakkolwiek taki próg nie wynika z aktów prawa powszechnie obowiązującego, tak ma racjonalne uzasadnienie w kontekście wskazanych wyżej regulacji dotyczących zasad ustalania właściwego ustawodawstwa zakresie ubezpieczeń społecznych.

W rezultacie Sąd Apelacyjny, stosując art. 12 i art. 13 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L 166 z 30.04.2004 r., s. 1; dalej „rozporządzenie 883/2004”) oraz art. 14 ust. 1 i 2 rozporządzenia nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego; Dz.Urz. UE L 284 z 30.10.2009 r., s. 1; dalej „rozporządzenie 987/2009”), uznał, że brak podstaw do przyjęcia w niniejszej sprawie, że zainteresowany w spornym okresie podlegał ustawodawstwu polskiemu.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zarzucił naruszenie art. 11 ust. 2 lit. a i art. 12 ust. 1 rozporządzenia 883/2004 oraz art. 14 ust. 1 i 2 i art. 19 ust. 2 rozporządzenia 987/2009, a także naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, mianowicie: art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c.

Organ rentowy wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wnioskodawcy okazała się nie mieć uzasadnionych podstaw.

Zarzuty naruszenia prawa materialnego przedstawione w pkt I skargi kasacyjnej sprowadzają się w swej istocie do próby zakwestionowania, przyjętego przez Sąd Apelacyjny, kryterium osiąganego przez agencję pracy tymczasowej obrotu (25%) na terenie Polski jako decydującej przesłanki prowadzenia znacznej działalności w kraju delegowania.

Odnosząc się do powyższego zarzutu, należy w pierwszej kolejności stwierdzić, że zaskarżony wyrok został wydany przez Sąd Apelacyjny w wyniku ponownego rozpoznania sprawy w wyniku uchylenia poprzedniego wyroku przez Sąd Najwyższy. W wyroku tym (z dnia 16 grudnia 2014 r., II UK 95/14) Sąd Najwyższy w bardzo jednoznaczny sposób stwierdził, że skalę działalności przedsiębiorstwa na terytorium państwa oddelegowania najpełniej oddaje jego obrót krajowy stanowiący jednocześnie kryterium racjonalnie sprawdzalne, zaś pogląd o wadze tego kryterium można uznać za utrwalony i nadal aktualny. Skoro wymagany jest obrót na poziomie 25% w kraju delegowania, a więc jednej czwartej całego obrotu, więc odejście poniżej tak zakreślonej skali nie może być dowolne. Wymaganie „pogłębionej analizy” przypadku, w którym obrót krajowy przedsiębiorstwa plasuje się poniżej wskazanego poziomu (zgodnie z zaleceniami opracowanego przez Komisję Administracyjną na podstawie Decyzji nr A2 Praktycznego poradnika: „Ustawodawstwo mające zastosowanie do pracowników w Unii Europejskiej [UE], Europejskim Obszarze Gospodarczym [EOG] i Szwajcarii”) nie oznacza co do zasady zniesienia tak określonego poziomu obrotu, ale rodzi konieczność racjonalnego uzasadnienia ewentualnego odstępstwa od warunku zastrzeżonego obrotu w konfrontacji z pozostałymi wypracowanymi w orzecnictwie kryteriami. Sąd Najwyższy stwierdził w tym kontekście, że przedstawiona przez Sąd drugiej instancji argumentacja w żaden sposób nie uzasadnia przyjęcia stanowiska, iż mimo osiąganego przez odwołującą się Spółkę obrotu w kraju na poziomie 12% (w okresie delegowania zainteresowanego do pracy we Francji), prowadziła ona w Polsce znaczną część działalności w rozumieniu art. 12 ust. 1 rozporządzenia w związku z art. 14 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego. Nieuprawniony jest wniosek, że „krótkotrwała zmiana niektórych wskaźników nie powinna ważyć na ocenie wniosku [o wydanie zaświadczenia]”. Wszak ustalono w sprawie, że niższy obrót nie jest krótkotrwały, lecz utrzymuje się dłużej, bowiem był już niższy w 2011 r., a w znaczącym dla wydania zaświadczenia 2012 r. wynosił tylko 12%. Natomiast dostrzegana przez Sąd Apelacyjny dekonstrukcja dotyczy rynku europejskiego, a nie wyłącznie polskiego, co z kolei miałoby znaczenie dla poziomu obrotu ogółem, ale nie w odniesieniu do proporcji obrotu krajowego w stosunku do obrotu zagranicznego. Stwierdzony przez Sąd

Apelacyjny bezpośredni związek między przedsiębiorstwem delegującym (płatnikiem) a pracownikiem oddelegowanym (zainteresowanym) należy do istoty instytucji oddelegowania pracownika do innego Państwa. Bez zaistnienia tej przesłanki nie byłoby w ogóle możliwe nadanie zainteresowanemu statusu pracownika oddelegowanego w myśl art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 (pkt 3 decyzji A2). Wreszcie jeśli chodzi o miejsce siedziby pracodawcy delegującego i jego administracji, liczbę personelu administracyjnego obecnego w państwie członkowskim wysyłającym, miejsce rekrutacji pracowników delegowanych, miejsce zawierania umów, prawo któremu podlegają umowy zawarte z pracownikami, to kryteria te nie mogą kompensować braku najistotniejszego warunku uznania działalności za znaczną, tj. wielkości obrotu pracodawcy w kraju wysyłającym, który w sposób rzeczywisty oddaje skalę działalności przedsiębiorcy na tym rynku.

W związku z powyższym należy przyjąć, że Sąd Najwyższy, przekazując sprawę do ponownego rozpoznania, bardzo kategorycznie i jednoznacznie przyjął, że podmiot delegujący zatrudnianych pracowników do pracy za granicą może być co do zasady uznany za pracodawcę zazwyczaj prowadzącego znaczną część działalności, inną niż działalność związana z samym zarządzaniem wewnętrznym na terytorium państwa członkowskiego, w którym ma swoją siedzibę, w rozumieniu przepisów rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 (art. 12 ust. 1) oraz nr 987/2009 (art. 14 ust. 2), jeżeli osiąga w kraju delegowania obrót z prowadzonej działalności na poziomie 25% całego jej obrotu. Natomiast jeśli chodzi o miejsce siedziby pracodawcy delegującego i jego administracji, liczbę personelu administracyjnego obecnego w państwie członkowskim wysyłającym, miejsce rekrutacji pracowników delegowanych, miejsce zawierania umów, prawo któremu podlegają umowy zawarte z pracownikami, to kryteria te nie mogą kompensować braku najistotniejszego warunku uznania działalności za znaczną, tj. wielkości obrotu pracodawcy w kraju wysyłającym, który w sposób rzeczywisty oddaje skalę działalności przedsiębiorcy na tym rynku.

Zgodnie z art. 398²⁰ k.p.c. sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy.

Problem związania sądu, przy ponownym rozpoznaniu sprawy, wykładnią

prawa dokonaną przez Sąd Najwyższy był wielokrotnie rozstrzygany przez Sąd Najwyższy. W wyroku z dnia 25 marca 2004 r., III CK 335/02 (LEX nr 585801) Sąd Najwyższy stwierdził, że naczelną zasadą ustrojową procesu cywilnego związania sądu ma fundamentalne znaczenie z tego powodu nie mogą być akceptowane żadne od niej odstępstwa, poza wskazanymi w ustawie. Tak więc nie ulega wątpliwości, że sąd, któremu sprawa została przekazana, jest związany wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2005 r., II CK 413/04, LEX nr 395075, z dnia 8 października 2009 r., II CSK 180/09, LEX nr 536071).

Ponadto także w wielu orzeczeniach Sąd Najwyższy jednoznacznie stwierdzał, że wykładnią prawa dokonaną przez Sąd Najwyższy jest związany nie tylko sąd, któremu sprawa została przekazana (art. 398²⁰ zadanie drugie k.p.c.), ale także podmiot wnoszący skargę, a w konsekwencji również Sąd Najwyższy rozpoznający taką skargę (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2010 r., II PK 344/09, OSNP 2011 nr 21-22, poz. 271). Również w wyroku z dnia 21 maja 2010 r., II CSK 628/09, LEX nr 602237) Sąd Najwyższy przyjął, że zasada związania wynikająca z art. 398²⁰ k.p.c. obowiązuje nie tylko sąd, ale i strony, które nie mogą skutecznie oprzeć skargi kasacyjnej – od wyroku wydanego po ponownym rozpoznaniu sprawy – na podstawach sprzecznych z wykładnią prawa dokonaną przez Sąd Najwyższy.

W tym stanie rzeczy sprawy zarzuty przedstawione w skardze kasacyjnej należało ocenić jako próbę polemiki z poglądem Sądu Najwyższego i w rezultacie rozstrzygnięciem Sądu Apelacyjnego. Wszak zgodnie z tym poglądem, kryterium obrotu uznaje się za pierwszoplanowe, gdyż odnosi się ono do wszystkich państw Unii i w tym wyraża się jego uniwersalny walor jako jednakowego punktu odniesienia dla wszystkich adresatów (firm, przedsiębiorstw) z wielu różnych państw i wymaganie obrotu krajowego na poziomie 25% uznaje się za konieczne dla stwierdzenia znacznego prowadzenia działalności, natomiast pozostałe kryteria - uwypuklane w skardze, tj. miejsce siedziby pracodawcy delegującego i jego administracji, liczbę personelu administracyjnego obecnego w państwie członkowskim wysyłającym, miejsce rekrutacji pracowników delegowanych, miejsce zawierania umów, prawo któremu podlegają umowy zawarte z pracownikami - nie

mogą kompensować braku najistotniejszego warunku uznania działalności za znaczną, tj. wielkości obrotu pracodawcy w kraju wysyłającym, który w sposób rzeczywisty oddaje skalę działalności przedsiębiorcy na tym rynku. Bezskuteczne są zatem argumenty skarżącej, że konieczne była wnikliwa analiza powodów, dla których obrót krajowy nie przekroczył granicy 25%, w tym w szczególności wzięcie pod uwagę różnicy w sile nabywczej pieniądza i wynagrodzeniach występujących między Polską a krajami oddelegowania.

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że w rozstrzyganej sprawie nie wystąpiły wskazane w ustawie przypadki przewidujące odstępstwa od zasady związania sądu, jak i zarzuty skargi nie odnosiły się do kwestii nieprzesądzonych w toku wcześniejszego postępowania przed Sądem Najwyższym. Tym samym należało przyjąć, że przy rozpoznaniu skargi kasacyjnej nie wystąpiły przesłanki uprawniające do odstąpienia od wykładni dokonanej we wcześniejszym wyroku Sądu Najwyższego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 kwietnia 2015 r., I PK 205/14, LEX nr 1710345), jak i konieczność wystąpienia przez Sąd Najwyższy z pytaniem prawnym do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Z tych względów na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzeczono jak w sentencji wyroku O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto po myśli art. 98 k.p.c. § 11 ust. 1 pkt 2 w związku z § 12 ust. 4 pkt 2 w związku z § 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.).